

SWAAN

tot het einde

DE COMPLEXE PRAKTIJK RONDOM EEN PUBER MET EEN LVB,
ODD EN EEN LEVENSBEDREIGENDE ZIEKTE

>g koninklijke
van gorcum

irene zwaan

Sven tot het einde

*Laat me vrij,
Ik wil liever op eigen benen staan
Laat me vrij,
En mijn vleugels nu maar zelf uit slaan
Ik wil zweven op de wolken
Voortgedreven door de wind
Laat me vrij,
Zodat ik 't geluk misschien nog vind*

Jannes

Sven tot het einde

De complexe praktijk rondom een puber met een LVB, ODD en een levensbedreigende ziekte

Irene Zwaan

© 2016 Koninklijke Van Gorcum BV, Postbus 43, 9400 AA Assen.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

NUR 133, 848

ISBN folioboek 978 90 232 5451 5

ISBN eboek 978 90 232 5452 2

Uitgave: Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum, Assen
Grafische verzorging: LINE UP boek en media, Groningen
Omslagontwerp: Renata Zincone, Londen (VK)
Druk: Drukkerij Van Gorcum, Assen

Inhoud

	Waarom dit boek?	VII
	Inleiding Oproep van Sven	IX
Hoofdstuk 1	Wie is Sven?	2
	Een tevreden kereltje	4
	Moeilijke start basisschooltijd	5
	De problemen stapelen zich op	6
	Zorg op maat en heimwee naar papa en mama	8
	Naar Ambiq	10
	Levenslijn	11
Hoofdstuk 2	Op de groep bij Ambiq	14
	Ambiq	16
	Kennismaking met Sven en zijn begeleiders	16
	Lastig en lief	18
	Leerdoelen	20
	Uitje naar de boerderij	22
Hoofdstuk 3	Sven wordt ziek	24
	De diagnose	26
	Kan Sven bij Ambiq blijven wonen?	26
	Hoe gaan we het regelen?	28
	De behandeling	32
Hoofdstuk 4	Stamceltransplantatie	34
	Dokter De Wolf leert Sven kennen	36
	Op weg naar transplantatie	39
	Honderd dagen	41

Hoofdstuk 5	De leukemie is terug	44
	De leukemie is terug	46
	Slecht nieuws	47
	Op zoek naar een hospice	48
	Teamvorming	49
	Sven 'op kamers'	51
	Eindelijk zelfstandig	53
Hoofdstuk 6	Sven in het hospice	54
	De medewerkers van het hospice leren Sven kennen	56
	Omgaan met Sven	56
	Van ODD naar zeer sociaal	58
	Terminaal maar niet echt ziek	60
	Het onderste uit de kan	62
	Sven leeft te lang voor het hospice	63
Hoofdstuk 7	Het einde	66
	Op naar het einde	68
	Sven overlijdt	69
	De uitvaart	73
Hoofdstuk 8	Reflecties en lessen	76
	Doen wat nodig is	78
	Besef van belang van familie	80
	Continuïteit en bescherming bieden	82
	Het persoonlijke en professionele met elkaar verenigen	83
	Verlieservaringen haken aan elkaar	85
	De kracht van het team	86
	Voorwaarden van de organisatie	88
	Daphnes model	89
	Het laatste woord	90
	Woord van dank	91
	Over de auteur	93

Waarom dit boek?

*Woord vooraf door Ina Kuipers, directeur
Drenthe bij orthopedagogisch centrum
Ambiq*

VII

Dat we als organisatie besloten hebben om een boek te publiceren over een jongen die bij ons in behandeling heeft gezeten, is omdat het een belangrijk en bijzonder verhaal is, dat vele lessen in zich draagt.

In de periode dat Sven bij ons kwam wonen op de Zeer Intensieve Behandelgroep waren we net begonnen met de introductie van het Kind Centraal-principe. Oude regiesystemen moesten worden losgelaten.

Sven bleek tijdens zijn verblijf bij ons leukemie te hebben. Het was voor mij bijzonder om te zien hoe een kind met een afwijkende zorgvraag ook echt de zorg kreeg die hij nodig had. Sven zorgde ervoor dat de noodzakelijke verandering in ons aanbod vanuit het team zelf kwam. Doen wat nodig was werd aangedreven door een specifieke situatie van een hulpvrager. Iets wat je anders via organisatie-modellen had moeten uitrollen, ontstond vanzelfsprekend. Sven gaf iedereen in de organisatie de kans om het beste van zichzelf te laten zien.

Zijn verhaal toont hoe je als management ruimte kunt geven aan de onuitputtelijke kracht die professionals bij zich dragen. Ik kan er erg van genieten om anderen het platform te geven om te doen waar ze goed in zijn. Mijn kennis van zaken en mijn intuïtie stellen me in staat om die ruimte ook te bieden. De rol die ik koos was op de achtergrond alle voorwaarden creëren waar deze bijzondere situatie om vroeg. Alles wat nodig was gebeurde vervolgens als vanzelf, alle roosters werden ingevuld, niets was onmogelijk voor het team. Er was als het ware sprake van een parallel instituut, dat later heeft bijgedragen aan een cultuuromslag in de ge-

hele organisatie. Tot op de dag van vandaag is er geen kind bij ons dat niet gekend of niet gezien wordt.

De hoofdpersoon in dit boek, Sven, heeft het verschil gemaakt zonder dat hij zich daar bewust van was. Ik heb gezien hoe er meer liefde, warmte en zorg kwam in de behandeling van deze jongen, doordat hij ernstig ziek was.

VIII

Ook als directeur heb ik veel geleerd van hem. Het was een proces van professionalisering en verzachting, dat later is geborgd in de hele organisatie. Hij is uiteraard niet de enige factor geweest, dan zou ik anderen tekort doen. Maar hij was wel degene die wezenlijk iets anders vroeg dan hetgeen wij op de plank hadden liggen.

Sven heeft ons gevraagd om present en betrouwbaar te zijn. Het was belangrijk voor hem dat hij elk moment op ons terug kon vallen.

De casus van Sven was hartverwarmend, en hijzelf werd onze grootste leraar. Sven zelf is er niet meer. Maar zijn verhaal behelst niet alleen een grote les voor hulpverleners; ook managers kunnen er lering uit trekken. In ons werk is veel regeldruk, veel moet af en liefst gisteren al. Toch moeten we blijven doen wat Sven ons heeft geleerd, namelijk het licht laten schijnen op samenhang. Tijd nemen om stil te staan en te luisteren naar elkaars verhaal, zonder er gelijk een eigen invulling of oordeel aan te geven.

Ina Kuipers

Inleiding

Oproep van Sven

Toen ik de vraag kreeg van Ina Kuipers, directeur Drenthe, en Carlijn Molewater, clustermanager van stichting Ambiq, om een boek te schrijven over een jongen genaamd Sven die bij hen was opgenomen geweest en die tot een bijzonder verhaal had geleid, kon ik niet bevroeden hoe dankbaar ik later zou zijn dat mij deze eer te beurt viel.

Zonder nu al teveel te onthullen kan ik met volle overgave zeggen dat dit verhaal een grote boodschap voor jeugdhulpverlening in Nederland in zich draagt. Sven – ogenschijnlijk gewoon een irritant, tegendraads, agressief en leugenachtig jong, niet te handhaven en dus opgenomen op een zeer intensieve behandelgroep – toont zich langzaam maar zeker als een groot leraar: hij opent de ogen en de harten van iedereen die het geluk had deel uit te maken van zijn leven en een rol te mogen spelen in zijn verhaal.

Tijdens het schrijven van zijn wonderbaarlijke geschiedenis stond zijn foto tegenover me, naast de computer op mijn bureau. Zijn fronsende blik met opgetrokken wenkbrauwen en gerimpeld voorhoofd hield me bij de les en dwong me tot zorgvuldigheid, eerlijkheid en getrouwheid aan hem en daarmee aan alle jongeren die niet thuis kunnen wonen en voor wie dit verhaal gehoor geeft aan hun noodkreet. Sven doet een dringende oproep tot zorg en hulp met liefde en aandacht. Hij laat zien waar werken vanuit je hart toe kan leiden.

Compassie

Het bewaren van professionele afstand zou zorg- en hulpverleners moeten helpen om niet zelf te gaan lijden onder het lijden van de ander. Tegelijkertijd kun je met

het bewaren van teveel afstand de ander onthouden van een belangrijk ingrediënt voor heling en levensgeluk, namelijk compassie.

De Tibetaans boeddhistische lama Michel Rinpoche gaf eens een lezing over compassie in de geestelijke gezondheidszorg. Hij zei het volgende:

X

‘De betekenis van compassie in het Tibetaans is dat we een sterke wens hebben dat de ander vrij is van lijden. Soms denken we dat compassie hebben betekent dat we heel erg emotioneel betrokken zijn bij de ander, maar zo is het niet. Compassie betekent niet dat we lijden onder het lijden van de ander. Het gaat erover dat je iets dóét aan het lijden van de ander. Het betekent aanwezig zijn: de ander wordt je universum. We geven onze volledige aandacht.’

Ik hoop dat Sven met zijn verhaal een voorbeeld is voor zorg- en hulpverleners hoe werken met compassie leidt tot heling en geluk, altijd, ook onder de meest ongunstige en schrijnende omstandigheden.

Beschermjassen

Omdat ik een adept en medeontwikkelaar ben van het Beschermjassenmodel, daar samen met de grondlegger Kitlyn Tjin A Djie veel over heb geschreven en Svens verhaal vol zit met praktijk die zo gelinkt kan worden aan dit gedachtegoed, ontkom je er niet aan dat je dit terugleest in de manier waarop een en ander beschreven en geduid is. En hoewel we hier en daar wel in een kadertje korte verwijzingen doen naar theorie, is het boek toch in de eerste plaats een levensverhaal. Vandaar: geen literatuurverwijzingen, ook niet naar mijn belangrijkste bron: Beschermjassen. Wie er meer over wil weten kan informatie en literatuurverwijzingen vinden op de website www.beschermjassen.nl. Wel spreek ik op deze plaats mijn grote dank uit aan mijn soulmate Kitlyn Tjin A Djie, omdat ze me meeneemt in haar missie voor een betere jeugdzorg. Zonder de kennis en inzichten die ik dankzij en samen met haar heb opgedaan had ik dit boek niet kunnen schrijven.

Irene Zwaan

1 Wie is Sven?

In dit hoofdstuk maken we kennis met onze hoofdpersoon: Sven Noël Groenhuijzen. Aan de hand van verhalen van zijn vader Sibrand, zijn moeder Corry, zijn broer Sylvester en zijn gezinsvoogd Jeanet krijgen we een beeld van hem. Wat voor kind is het? Hoe is hij als tiener? Wat kenmerkt hem? Wat zijn zijn leuke en minder leuke eigenschappen? Hoe is zijn band met zijn omgeving? Wat maakt dat hij op een gegeven moment niet langer thuis kan wonen?

In het verhaal van Sven worden we geconfronteerd met diverse termen uit de jeugdhulpverlening, zoals ADHD, LVB, OTS... We gaan kort in op de betekenis van deze begrippen.

4 Een tevreden kereltje

Svens moeder Corry woont in Assen ver van haar ouders en zussen die allemaal in Apeldoorn wonen. Corry heeft al twee zonen uit een eerdere relatie. Haar oudste zoon Sylvester wordt geboren in 1986. En de tweede, Stefano, wordt geboren in 1991. Hij overlijdt enkele uren na de geboorte. De vader van Sylvester en Stefano overlijdt een jaar later aan darm- en leverkanker. Corry en hij zijn dan nog samen.

Vlak na deze twee dramatische gebeurtenissen heeft Corry een kortstondige relatie met Sibrand. Heel even woont ze bij hem in, en binnen de kortste keren is ze zwanger, maar de relatie houdt geen stand en tegen de tijd dat Sven geboren wordt, op 11 juli 1993 om precies te zijn, is Corry weer alleen. Sibrand is al snel niet meer in beeld als vader. Corry vindt het te lastig en ingewikkeld, en houdt hem op afstand.

Corry vertelt wat ze zich herinnert van Sven die eerste jaren: ‘Hij was een lachebekje. In tegenstelling tot Sylvester was hij absoluut geen huilbaby. Ik moest hem soms zelfs wakker maken om hem eten te geven. Sven was een tevreden kereltje en een bijzondere jongen, als baby al. Gedurende de basisschooltijd woonden we in Assen. Hij was ontzettend druk, alhoewel ik daar niet zoveel last van had. Nou ja, soms dacht je weleens van: och jongen, hou nou toch eens een keer op! Want zelfs in zijn slaap ging het door met de onrust. Dat was best erg. Ze zeiden dat hij ADHD had en hij kreeg daar dan ook medicijnen voor.’

ADHD

ADHD staat voor Attention Deficit/Hyperactivity Disorder. Iemand met ADHD heeft een tekort aan concentratie en aandacht, is hyperactief, reageert vaak impulsief en heeft moeite om acties te reguleren. Een kind met ADHD herken je vaak aan de volgende gedragskenmerken:

- kan moeilijk stilzitten;
- is snel afgeleid;
- kan moeilijk op zijn beurt wachten;
- holt van de ene naar de andere activiteit;
- kan niet rustig spelen;
- praat overdreven veel;
- luistert slecht en valt anderen in de rede;
- stort zich vaak in gevaarlijke situaties;
- kan moeilijk instructies opvolgen;

- reageert afwijkend op straf en beloning;
- raakt vaak dingen kwijt;
- heeft moeite om aandacht vast te houden;
- kan zichzelf moeilijk onder controle houden.

Drie factoren spelen een rol bij het ontstaan van ADHD: de werking van de hersenen, erfelijkheid en de omgeving. Een diagnose wordt gesteld door een deskundige op basis van criteria zoals vastgesteld in het internationale classificatiesysteem van de geestelijke gezondheidszorg.

Naast medicatie voor het kind, en voorlichting voor de opvoeders over de kenmerken van het gedrag is het belangrijk dat het kind duidelijke regels en structuur heeft gedurende de dag. Consequent zijn, belonen van goed gedrag en straffen bij ongewenst gedrag is hierbij helpend. Een kind met ADHD kan zelf zijn gedrag niet controleren, en heeft daar stevige hulp bij nodig.

Zie www.richtlijnenjeugdhulp.nl

Moeilijke start basisschooltijd

Sven maakt een aantal moeilijke dingen mee tijdens de eerste schooljaren. Hij kan niet goed meekomen, wordt gepest en verliest ook nog eens een dierbaar buurmeisje. In 2000, als hij zeven is wordt ADHD vastgesteld en in 2004 als Sven elf is wordt vastgesteld dat hij een licht verstandelijke beperking (LVB) heeft en kenmerken van ADHD vertoont.

Corry: ‘Hij zat eerst op een gewone basisschool. Op die school werd hij wel eens geplaagd door andere kinderen, omdat hij zo druk was. Dan ging hij naar de conciërge, die noemde hij “oom”, en die zei dan tegen die kinderen: “Moet ik jullie in je kraag pakken?!” Er waren twee kinderen die hem echt het bloed onder de nagels vandaan haalden, dat heeft hem wel een tijd dwarsgezet. Op die school heeft hij het best lastig gehad.

Maar toen kwamen ze er ook achter dat hij het niet helemaal kon bijbenen, dus toen is hij naar speciaal onderwijs gegaan en daar ging het allemaal een stuk beter. Dat was vanaf groep drie of vier, dat weet ik niet meer precies. Daar hadden ze kleine groepen en hij kreeg er meer aandacht. Dat vond hij prachtig.

Er kwamen ook kinderen bij ons thuis spelen, zoals ons buurmeisje Naomi. Naomi was een vriendinnetje dat dagelijks bij ons over de vloer kwam. Op een dag was ze spoorloos verdwenen. Ik had haar thuisgebracht, dus haar moeder kwam bij ons aan de deur om te vragen of ik haar nog gezien had. “Nee, ik heb haar bij de deur afgezet”, zei ik. De hele buurt was aan het zoeken. Later werd ze gevonden in de kruipruimte van een buurtbewoner. Ze was eerst verkracht en toen vermoord. Verschrikkelijk, ze was nog maar zeven jaar.

De relatie tussen Sven en Sylvester was in het begin best lastig. Dan was het steeds van “Jij ukkie!” Sven was zo druk, dat vond Sylvester maar niks. Ze plaagden elkaar veel, maar werden later heel hecht.’

6

Wat is een LVB?

Iemand heeft een licht verstandelijke beperking als hij aanzienlijke beperkingen heeft in de cognitieve ontwikkeling waarbij een IQ-score tussen 50 en 70 het criterium is.

Daarnaast loopt hij achter ten opzichte van wat de norm is volgens zijn cultuur en zijn leeftijd, op het gebied van conceptuele vaardigheden (zoals lezen, schrijven en rekenen), sociale vaardigheden (zoals communicatieve vaardigheden en sociale problemen oplossen) en praktische vaardigheden (zoals persoonlijke verzorging en gebruik maken van openbaar vervoer).

Iemand met een IQ-score van 70 tot 85 valt in de categorie zwakbegaafd. Heeft deze persoon echter een grote achterstand op het gebied van de overige vaardigheden, dan heeft hij recht op zorg zoals voor mensen met een LVB. De cognitieve ontwikkeling oftewel de IQ-score is dus niet doorslaggevend bij een indicatiestelling. Het sociale aanpassingsvermogen staat centraal.

(Zie www.vobc.nu en www.kennispleingehandicaptensector.nl)

Ter vergelijking: een IQ-score van 100 is gemiddeld en iemand met een IQ van 130 en hoger valt in de categorie zeer begaafd.

De problemen stapelen zich op

Sylvester bewaart goede herinneringen aan zijn jonge kinderjaren samen met Sven. Ook vertelt hij over de minder leuke dingen van toen ze wat ouder werden.

Sylvester: ‘Sven heeft als peuter een keer de krant gehaald omdat hij mijn moeder en haar vriend per ongeluk had opgesloten in de slaapkamer. De politie moest komen om ze te bevrijden. Dat was wel humor. Met die vriend heeft mijn moeder jaren een relatie gehad. Die was als een vader voor ons. Sven wist niet beter, die noemde hem zelfs papa. In 1999 is die relatie jammer genoeg uitgegaan.

Mijn moeder kreeg vervolgens iets met iemand in Veendam en daar zijn we toen naartoe verhuisd. Het was vlak na het millennium, in januari. Die verhouding duurde maar kort. Daarna kreeg ze weer een andere relatie. Toen brak een lastige tijd aan voor mij en mijn broertje. In die moeilijke periode ben ik bij de Marine gegaan en vanaf dat moment stond Sven er alleen voor thuis. Toen is het misgegaan. Dat was in 2005 toen hij een jaar of twaalf was. Hij ging zwerven en van familie hoorde ik dat hij midden in de nacht nog op straat hing. Dat kon natuurlijk niet voor zo’n jochie.’

Vanaf 2002 is het gezin in het vizier van de hulpverlening en worden er verschillende vormen van begeleiding ingezet. In 2005, als Sven twaalf is, gaat hij wonen in een pleeggezin en in 2007 worden er een voorlopige ondertoezichtstelling (OTS) en machtiging uithuisplaatsing uitgesproken. Corry vertelt zoals zij zich deze periode herinnert.

Corry: ‘Toen hij wat begon te puberen werd het echt lastig en kreeg hij een hele grote mond. Op een gegeven moment ging hij met een vriendje mee naar huis en hij zou op een bepaalde tijd thuiskomen, maar hij kwam gewoon niet meer terug. De politie kwam aan de deur, dus ik dacht oh nee!, want je denkt gelijk aan het allerergste. Ik weet het nog goed. Ik zat buiten, naast het huis. Mijn hart klopte in mijn keel. “Hoezo komt hij niet meer thuis?” vroeg ik. “Is er iets ergs gebeurd?” “Nee”, zei die agent. “Hij zit bij zijn vriendje en hij wil niet meer naar huis.” Wat raar, dacht ik. “Hoezo wil hij niet meer naar huis?” “Hij zegt dat je hem geen eten geeft.” Ik schrok me wezenloos. “Wil je even in de keuken kijken?” zei ik tegen die agent. Ik had pannen vol met eten op het vuur staan. “Ik geloof je wel,” zei hij, “maar dit is wat hij heeft verteld aan de ouders van zijn vriendje, dus die willen hem niet meer naar huis sturen.” Nou lekker dan, dacht ik. Een van mijn buurjongens hoorde het gesprek en zei nog: “Ze heeft altijd eten in huis, dus hij kan gerust thuiskomen!” Maar dat is dus niet gebeurd.’

Sylvester vervolgt: ‘Hij is eerst naar een pleeggezin gegaan in een dorp vlak bij Winschoten. Dat leek in het begin goed te gaan, en ik heb hem daar veel bezocht. Onze band werd toen ook hechter.’

Wat is een OTS?

Als de ontwikkeling van een kind bedreigd wordt en vrijwillige hulpverlening is niet (meer) voldoende of als ouders de hulp niet accepteren, dan kan de rechter een ondertoezichtstelling uitspreken. Het kind krijgt dan een gezinsvoogd toegewezen van een Gecertificeerde Instelling. Deze begeleidt het kind en zijn ouders bij het oplossen van de opvoedingsproblemen. De ouders blijven zelf verantwoordelijk voor de opvoeding maar hun gezag wordt door de maatregel gedeeltelijk ingeperkt. Zowel ouders als kind zijn verplicht de aanwijzingen op te volgen die de gezinsvoogd geeft. In principe blijft het kind thuis wonen. In het belang van het kind kan de rechter ook besluiten om het kind (tijdelijk) uit huis te plaatsen, bijvoorbeeld in een pleeggezin. (www.kinderbescherming.nl) NB: het verschil tussen een voogd en een gezinsvoogd is dat een voogd wordt aangesteld als de rechter een gezagsbeëindigende maatregel heeft opgelegd. Een gezinsvoogd helpt de ouders bij het voeren van gezag. Een voogd neemt het gezag over en ouders hebben in feite helemaal niets meer te zeggen.

Sven krijgt in 2007 een gezinsvoogd toegewezen, Jeanet, van de William Schrikker Groep (WSG), die met Corry als gezaghebbende ouder mee gaat kijken. WSG biedt

gespecialiseerde jeugdzorg aan kinderen met een beperking en aan kinderen met ouders met een beperking. Het zijn vaak zeer complexe situaties waarbij de veiligheid van de kinderen aandacht behoeft. De gezinsvoogd onderzoekt waar het mis gaat en welke problematiek er speelt. Wat heeft het gezin nodig om de situatie te verbeteren of op te lossen? Een gezinsvoogd rapporteert aan de rechtbank en heeft de regie over de hele casus, dus hij of zij werkt samen met alle betrokkenen.

Zorg op maat en heimwee naar papa en mama

Na de uithuisplaatsing kan Sven zijn draai niet vinden. Het loopt niet lekker in het pleeggezin en ook de oplossingen die Jeanet daarna voor hem vindt zijn niet erg succesvol. Het gaat niet goed met Sven. In 2008 wordt bij onderzoek door Jeugdpsychiatrie ACCARE in Groningen vastgesteld dat hij ODD heeft: *Oppositional Defiant Disorder* (zie kader in hoofdstuk 2) met vermoedens van ADHD, PDD-NOS en hechtingsproblematiek.

Gezinsvoogd Jeanet: 'Toen ik betrokken raakte bij Sven woonde hij in een pleeggezin. Daar ging het niet. Hij loog heel vaak. Daar werd dan ook over gesproken: is dat liegen, of probeert hij iets via een omweg duidelijk te maken? Weet hij niet hoe hij dingen aan moet geven? Hij had duidelijk meer nodig dan het gezin hem kon bieden, zoals extra structuur en begeleiding. Een gezinssituatie was te ingewikkeld voor hem.

Hij kon ook niet bij zijn moeder zijn want hij had teveel gedragsproblemen, ODD en een LVB. Zijn moeder kon hem onvoldoende zekerheid en duidelijkheid geven, terwijl het met zijn broer Sylvester eigenlijk heel goed ging thuis. Daarover sprak zijn moeder vol trots. En ergens voelde Sven wel dat het met hem wat ingewikkelder was.

Daarom is hij toen naar een behandelgroep in Groningen gegaan. Ze werkten daar op basis van regieovername. Kun je op een bepaald punt zelf geen regie nemen, dan neemt de begeleiding deze van je over. De consequenties die ze daar verbonden aan bepaald gedrag waren soms niet passend en onduidelijk, dus het zal voor Sven ook onduidelijk zijn geweest. Sommige kinderen pasten misschien goed bij de methode, maar voor Sven werkte het averechts.

Ik ging wel nadenken: is dit zorg op maat? Moet een kind in een systeem passen of is het de bedoeling dat het systeem bij het kind past? Je moet toch wel blijven kijken naar het individu. Ze hebben deze methode later ook losgelaten, heb ik begrepen.

Vanuit die behandelgroep belden ze me vaak op om te zeggen dat het niet goed ging. Hij wilde eigenlijk vaker naar zijn moeder, maar dat was niet mogelijk vanwege de problematiek. Tegelijkertijd had hij veel vragen over zijn vader. We hebben toen contact met zijn vader gezocht. Hij heeft eerst een kaartje gestuurd, daarna kwamen ze af en toe bij elkaar op visite. En later ging hij er ook logeren.'

Vader Sibrand woont samen met Yvonne in Assen. Hij heeft twee oudere zoons uit een eerdere relatie, Pieter en Tinus en een jongere, Menko, die woont nog thuis. Sibrand is pas voor het eerst opa geworden.

Sibrand: ‘Toen Sven een baby was heb ik hem maar kort gekend. Hij woonde vlak bij me, maar ik mocht geen contact met hem hebben. Toen hij een jaar of veertien was en in de hulpverlening zat heeft hij contact met me gezocht. Dat deed me goed.

Eerst ging ik eens per twee weken bij hem op bezoek, daarna kwam hij af en toe een dagje hier, en later werd dat een weekend. Op een gegeven moment is hij daar uit die instelling weggelopen. Vanuit Groningen kwam hij op de fiets bij mij. Maar toen heb ik hem gelijk weer teruggebracht. Ik dacht, ik heb nu net weer contact met hem, straks mag ik hem meteen al niet meer zien. Dat vond hij niet zo leuk. Daarna liep hij nog wel weg, maar dan ging hij naar Veendam, naar zijn moeder.

Hij heeft later nog een paar maanden bij me gewoond, maar dat ging niet. Hij had teveel fantasie, dat kwam gewoon niet goed.’

Moeder Corry: ‘Toen hij in Groningen woonde op de behandelgroep, liep hij steeds weg, en dan kwam hij helemaal naar Veendam op de fiets. “Het is je eigen schuld jongen, dat je daar zit”, zei ik dan tegen hem. “Had je die dingen maar niet moeten zeggen.” De buurjongens waren ook boos dat hij niet meer thuis woonde, want die waren stapelgek met hem. Dat zijn drie broers, van mijn leeftijd. Ze zijn altijd bij hun moeder blijven wonen, en toen ze gestorven is bleven ze daar nog. Sven was echt hun oogappel. Hij haalde allerlei kattenkwaad uit. Hij jatte dan bijvoorbeeld een gehaktbal uit hun pan en dat vonden ze helemaal niet erg. Hij deed altijd klusjes voor hen waar hij dan een zakcentje voor kreeg. Hij mocht een keer hun schutting verven en toen heeft hij alle schuttingen in de straat geverfd. Toen hij ze vroeg om nieuwe verf vonden ze het gek: zo’n klein stukkie en nu al de verf op? We gingen samen kijken en zagen al die geverfde schuttingen. Ze konden er gelukkig heel hard om lachen.

Hij had ook een goede band met de moeder van mijn inmiddels ex-vriend. Die noemde hij oma, daar ging hij altijd op de fiets naartoe als hij hier was. Mijn ouders woonden te ver weg, in Apeldoorn. Die zag hij in die tijd niet zo vaak.’

Gezinsvoogd Jeanet: ‘Omdat het niet goed ging op de behandelgroep, heb ik op een gegeven moment de knoop doorgemaakt en besloten dat Sven naar zijn vader zou gaan. De instelling was het er eigenlijk niet mee eens, maar hij had een ontzettend sterke drang om zijn vader te leren kennen. We hadden zelf ook onze twijfels of het een succes zou worden, maar hij moest weg uit die situatie op de groep, want dat leverde voor iedereen teveel negativiteit op. We hebben benoemd dat het een spannend verhaal was en gevraagd of vader en zijn vriendin dat zagen zitten. Daarbij heb ik Intensieve Orthopedagogische Gezinsbegeleiding (IOG) van Ambiq gere-

geld. Ook meldden we hem aan voor eventueel verblijf bij Ambiq voor het geval het niet zou werken.

We wilden hem in elk geval de kans geven om het te proberen met zijn vader. Zo kregen ze ook de tijd om elkaar beter te leren kennen. Echter, na drie maanden kwamen ze er inderdaad achter dat het niet ging. Sibrand gaf zelf ook aan dat Sven meer nodig had dan hij en zijn gezin hem konden bieden.'

10

Vaders betrekken

Kinderen en jongeren die hulp nodig hebben en die te maken krijgen met jeugdzorg groeien meestal alleen op bij hun moeder. En vaak heeft de moeder als enige ouder het ouderlijk gezag, dus is er geen noodzaak voor hulpverleners om vaders op te sporen en te betrekken. Vaak is er ruzie tussen de ouders en laten hulpverleners het daarom ook maar zitten.

Maar uit verschillende onderzoeken blijkt dat kinderen die zonder hun vader opgroeien vaker in de problemen komen en minder goed op school presteren. Voor een kind – en met name een kwetsbaar kind – is het essentieel dat hij wordt omringd met zijn beide ouders en familie van beide kanten, zoals broers, zusjes, opa's, oma's, ooms, tantes, neefjes en nichtjes. Als hulpverlener zou je daar altijd rekening mee moeten houden.

Het feit dat de gezinsvoogd het initiatief nam om de vader van Sven te betrekken is van ongekende waarde gebleken, ook in de rest van het verhaal. Vader heeft een grote rol gespeeld in het leven van Sven, vanaf het moment dat het contact was gelegd. En niet alleen vader, ook zijn broers waren ongekend belangrijk in zijn leven. En met zijn stiefmoeder kreeg hij ook een goede band. Dat het wonen bij vader niet bleek te werken, is niet erg geweest. De bloedband bleek enorm sterk, ook al kenden ze elkaar nog maar kort, en ze zijn samen gebleven als vader en zoon tot het einde. Zie ook www.vadersaanwezig.nl.

Naar Ambiq

Jeanet heeft al voorzien dat er een kans is dat het verblijf bij vader niet bestendig kan worden en heeft Sven verzekerd van een alternatief: een plaatsje in de Zeer Intensieve Behandelgroep (ZIB) bij Ambiq.

Jeanet: 'Ambiq is qua regime en methode strenger dan de behandelgroep waar hij eerst zat. Als je niet in de groep functioneert moet je op je kamer blijven en je spreekt de begeleiders aan met mevrouw en meneer. En als het nodig is kan Ambiq zeggen: we sluiten je deur even af tot je weer klaar bent voor de groep. Meer structuur, meer regels maar tegelijkertijd ook heel duidelijk en respectvol. Er was ruimte voor individuele afspraken en aandacht voor het individu. Dat was wat hij nodig had. Bij de eerdere groep was er teveel onduidelijkheid en dat heeft hij gevoeld.'

Bij Ambiq moest hij zijn piercing uitdoen, en dat vond hij natuurlijk belachelijk. “Straks raken ze die kwijt! Dat was harstikke duur!” zei hij. “Later krijg je die weer terug, en als ze hem kwijtraken krijg je van mij een nieuwe”, stelde ik hem gerust. Toen was het goed.’

Tot zover het leven van Sven voor hij bij Ambiq kwam wonen. In juni 2010 kwam hij op de groep in Hoogeveen en een maand later werd hij zeventien jaar.

11

Levenslijn

Als je de levenslijnen van Sven, zijn broer Sylvester en zijn moeder naast elkaar zet, kun je je voorstellen dat zich trauma op trauma heeft opgestapeld. Enerzijds is er de impact op Sven van de verliezen en het verdriet van zowel zijn moeder als broer Sylvester. Hoe kun je als moeder beschikbaar zijn voor je kinderen als je zoveel pijn doormaakt? Daarnaast heeft hij zijn eigen verliezen geleden – zoals de afwezigheid van zijn vader vanaf de geboorte, het vertrek van een geliefde stiefvader, het niet meer bij zijn moeder kunnen wonen als zijn broer uit huis gaat.

Deze eenvoudige methode, ontleend aan het werkmodel Beschermjassen (www.beschermjassen.nl) is van groot belang voor hulpverleners om de trauma's en ingrijpende levensfaseovergangen in een gezinssysteem in het vizier te krijgen. Als je het weet kun je er aandacht voor hebben en kun je bepaald gedrag begrijpen.

	Sven	Broer Sylvester	Moeder Corry
1986		Geboren	Moeder geworden
1991		Broertje Stefano geboren en gestorven	Tweede zoon Stefano geboren en gestorven
1992		Dood vader	Verlies partner na ziekte
11 juli 1993	Geboren, vader afwezig	Broertje Sven geboren	Derde zoon Sven geboren, alleenstaand moederschap
1994	Stiefvader	Stiefvader	Nieuwe relatie
1999	Gewelddadige dood vriendinnetje Vertrek geliefde stiefvader	Vertrek geliefde stiefvader	Relatiebreuk
2000	Verhuizing van Assen naar Veendam Nieuwe stiefvader	Verhuizing van Assen naar Veendam Nieuwe stiefvader	Nieuwe relatie Verhuizing van Assen naar Veendam
2001	Slechte relatie met nieuwe stiefvader	Nieuwe stiefvader	Nieuwe relatie
2002	Gezin wordt aangemeld bij MEE en er wordt gestart met ondersteuning		
2004	Vaststelling LVB bij Sven		

	Sven	Broer Sylvester	Moeder Corry
2005	Broer gaat bij marine en kan Sven niet meer beschermen Naar pleeggezin Leger des Heils Pleegzorg	Uit huis en bij marine	
2007	Ondertoezichtstelling (OTS), krijgt gezinsvoogd WSG		
2008	Onderzoek ACCARE, vaststelling ODD Terug bij moeder in afwachting van plaatsing behandelgroep		
2009	Plaatsing behandelgroep Groningen Herstel relatie vader		
2010	Tijdelijk bij vader wonen		
1 juni 2010	Plaatsing ZIB Ambiq		

In het volgende hoofdstuk maken we nader kennis met Ambiq, haar werkwijze en haar medewerkers. We horen van onder meer de begeleiders van groep Volta 4B hoe ze Sven hebben leren kennen, hoe het plan van aanpak eruit zag, hoe er met Sven gewerkt werd en wat er leuk en moeilijk was in die eerste fase.

Woord van dank

De ouders van Sven, Corry Groenhuijzen en Sibrand Oosterhof, hebben dit boek mogelijk gemaakt door toestemming te geven, en hun kant van het verhaal te vertellen. Dankzij hun medewerking én openheid is het boek nu een feit. Dat vergt moed en daar zijn we ze enorm dankbaar voor. Ook Svens stiefmoeder Yvonne en zijn broers steunen dit boek en onderkennen daarmee het belang ervan. Yvonne en twee van Svens vier broers, Sylvester en Menko, hebben meegewerkt aan een interview.

We bedanken naast de familie van Sven de volgende personen voor hun medewerking aan het compleet maken van het verhaal: dokter Peek, dokter Tamminga en dokter De Wolf van het UMCG, gezinsvoogd Jeanet Sennema van de William Schrikker Groep, Geke Michielsens, verpleegkundige bij Icare, Jan Kragt, waarnemend coördinator bij hospice Alteveer en coördinator Marga van Imhoff van het CCE. Allen hebben enthousiast en openhartig gesproken over hun herinneringen aan Sven.

Dank aan alle medewerkers van Ambiq die hun verhaal zonder schroom en opsmuk hebben gedeeld: Ina Kuipers, Carlijn Molewater, Daphne Hok-Ahin, Ilona Okken, Marcel Akgün, Nico Teekens, Frank Slutter, Gerben Reinders, Henriëtte Santing, Joan de Vos en Mark Bruijnis.

Speciale dank aan Stefan Lubbers, een van Svens beste vrienden in zijn laatste jaren, die samen met zijn moeder graag kwam vertellen over de bijzondere tijd die hij met Sven heeft gehad.

Bedankt, Daphne Hok-Ahin, Nico Teekens en Carlijn Molewater voor het wekelijks lezen en leveren van commentaar op de concept hoofdstukken. Mijn zus Karin dank ik als altijd voor de eerste check van de teksten. Tienieke Verheijen van uitgeverij Van Gorcum dank ik voor haar immer kritische en tegelijkertijd ondersteunende en enthousiaste feedback. Persoonlijk wil ik Annemarie Timmermans en

Marieke Zwart van Ambiq zeer bedanken voor het faciliteren van afspraken, verblijf en vervoer tijdens de voorbereidingen.

Renata Zincone dank ik voor het stoere en tegelijkertijd subtiele omslagontwerp dat zoveel recht doet aan wie Sven was en wat hij teweegbracht.

92

Met dankbaarheid voor hun eindeloze compassie en wijsheid noem ik tot slot de belangrijkste inspiratiebronnen op mijn pad: Lama Gangchen Rinpoche en Lama Michel Rinpoche.

Irene Zwaan

Over de auteur

Irene Zwaan werd geboren in 1968 te Oosterend, Texel. Na enige jaren actief te zijn geweest in het sociaal cultureel werk, vertrok ze in 1995 voor een periode van vijf jaar naar Tanzania om daar ontwikkelingswerk te gaan doen. Ze specialiseerde zich in de ontwikkeling van lokaal opgezette spaar- en kredietbanken. Aansluitend volgde ze een masteropleiding voor ontwikkelingssociologie in Wageningen. Vanaf 2003 was ze werkzaam als adviseur emancipatie en diversiteit. Sinds 2011 heeft ze haar eigen bureau voor tekst met inhoud en schrijft ze vooral over in- en uitsluitingsmechanismen in de maatschappij.

Eerder verscheen van haar:

De afwezige vader bestaat niet, en waarom vaders niet moeten moederen (Prometheus-Bert Bakker, 2013).

Samen met Kitlyn Tjin A Djie schreef ze onder meer:

Beschermjassen, transculturele hulp aan families (Van Gorcum, 2007)

Managen van diversiteit op de werkvloer (Van Gorcum, 2010)

De Familieziel: hoe je geschiedenis je kan helpen op je levenspad (Prometheus-Bert Bakker, 2013)

Beschermjassen op school: aandacht voor verschil in het onderwijs (Van Gorcum, 2015)

www.irenezwaan.nl

info@irenezwaan.nl